

Mottagare
Regionstyrelsen

Information. Rapportering Internationell strategi och EU

Förslag till beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

I enlighet med *Arbetsgång för Region Gotlands övergripande internationella och EU-relaterade ärenden* (RS 2018/454) redovisas här:

- Reserapporter
 - CPMR Island Commission årsmöte, den 28-29 april 2026, Cagliari, Italien
 - CPMR Baltic Sea Commission årsmöte, den 20-21 maj 2026, Östergötland
 - CPMR Political Bureau den 3-4 juni 2026, Visby
 - CPMR Atlantic Arc general assembly, den 8-10 juni 2026, Québec
- Inkomna inbjudningar till internationella konferenser och möten i Sverige och utomlands
- Aktiviteter inom ramen för ordförandeskapet i CPMR
- Övrigt från de internationella nätverken

Arbetsgången för Region Gotlands övergripande internationella och EU-relaterade ärenden syftar till att förtydliga Region Gotlands internationella synlighet och engagemang i organisationer och nätverk på en övergripande strategisk nivå.

Reserapporter

<i>Deltagare (namn, befattning, avdelning, förvaltning)</i> Filip Reinhag, (S) regionråd Johan Malmros, (C) regionråd i opposition Roland Engkvist, regnstyrelseförvaltningen
<i>Möte, datum, plats, eventuell länk</i> CPMR Ö-kommissionens årsmöte 2026, den 27-29 april
<i>Nätverk/sammanhang</i> Conference of Peripheral Maritime regions (CPMR) Island Commission
<i>Finansiering (t.ex. EU projekt, extern finansiering, stöd internationella strategin)</i> Ingen deltagaravgift, egen finansiering för resa och logi
<i>Beskrivning</i> Årsmötet präglades av att alla väntade på EU-kommissionens presentation av ö-strategin planerad till juni 2026. Presidenten för Sardiniens parlament, Alessandra Todde , satte tonen när hon beskrev EU-strategin för öar som ett ”oöverträffat och avgörande steg”, och betonade att den bör leda till att en operativ öklausul integreras i EU:s beslutsfattande. Kadri Uustal , från EU-kommissionen och ansvarig för att skriva ö-strategin, framförde budskapet att den kommande EU-strategin för öar är ett viktigt verktyg för att stärka den territoriella dimensionen inom EU:s olika politikområden, främja platsbaserade strategier och öka medvetenheten om de specifika utmaningar som öarna står inför inom de europeiska institutionerna. EU-strategin publicerades den 10 juni 2026 och går att läsa i sin helhet på EU-kommissionens webbsida: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/themes/islands_en Ordförande för CPMR Ö-kommissionen, Marie-Antoinette Maupertuis , Korsika, betonade vikten av att ö-strategin inte enbart blir en analys utan manar till handling i de frågor som är av vikt för öar, däribland frågan om statsstödsregler, och ett starkare ramverk för flernivåsamverkan och att ö-strategin kommer till användning och sätter avtryck i arbetet med de nationella regionala partnerskapsplanerna (NRPP). Filip Reinhag tog i sitt anförande upp en förväntan på att Ö-strategin skulle hanterat våra utmaningar – klimat, transporter, bostäder

och hållbar resursförvaltning – för att säkra öars motståndskraft och möjliggöra ambitionen med rätten att stanna.

Flera andra talare, däribland **Emmanouil Koutoulakis**, Grekland, **Cassandre Gatoux**, Guadeloupe, **Celia Alberto**, från Kanarieöarna, återkom i sina anföranden till utmaningarna med transporter och logistik, klimatanpassning, energiomställning och möjligheter för unga.

Andra teman som var uppe för debatt på årsmötet handlade om: konkurrenskraft och tillgänglighet, erfarenheter av en rättvis grön och social omställning.

Bild. Filip Reinhag håller tal från en scen i Cagliari.

CPMR-mötet besökte även det sardiska parlamentet och deltog i en session om sardisk identitet. Samma dag ingick även en programpunkt där Alessandra Todde, Marie-Antoinette Paupertuis och Filip Reinhag talade från en scen i centrala Cagliari.

Det var extra givande att Bornholm valt att gå med i CPMR Ö-kommissionen. Det innebär att Gotland nu har en ö-vän från Östersjön i CPMR.

Bild. *I främre ledet syns från höger bland andra Filip Reinhag, Alessandra Todde (Sardinien), Marie-Antoinette Maupertuis (Korsika), Artur Leal de Lima (Azorerna). Johan Malmros står i andra ledet. I bakre ledet, 2:a person från höger, står Christian Pihl, Bornholms representant.*

<i>Deltagare (namn, befattning, avdelning, förvaltning)</i> Roland Engkvist, regionstyrelseförvaltningen
<i>Möte, datum, plats, eventuell länk</i> CPMR Baltic Sea Commission årsmöte, den 20-21 maj 2026, Linköping/Norrköping, Sverige
<i>Nätverk/ sammanhang</i> Conference of Peripheral Maritime Regions, ett av Region Gotlands prioriterade internationella nätverk.
<i>Finansiering (t.ex. EU projekt, extern finansiering, stöd internationella strategin)</i> Egen finansiering
<i>Beskrivning</i> Det var 30 år sedan som CPMR BSC grundades, vilket gjorde årets årsmöte extra intressant. De tematiska frågorna som var uppe för diskussion var: den framtida sammanhållningspolitiken, EU:s hamnsstrategi, ny handlingsplan för Östersjöstrategin. Nils Babtist , (L), regionfullmäktiges ordförande i Region Östergötland, betonade i sitt välkomstanförande Östergötlands centrala betydelse för försvarsindustrin i Sverige, och likaså Region Östergötlands inriktning mot Östersjön. Just försvars- och säkerhetsfrågor och resiliens var återkommande teman från många av talarna. Jan Owe-Larsson , (M), regionråd Region Östergötland, slog fast att Region Östergötland gick med i CPMR 2022, det har de inte ångrat en enda dag. I CPMR BSC har Region Östergötland tagit en aktiv roll för transportfrågor. Talvikki Jori , ordförande i CPMR BSC, välkomnade samarbetet med CPMR NSC, där de två kommissionerna har gemensamma intressen i sin policypåverkan bland annat avseende kuststrategin, EU:s arktiska policy, hamnstrategin. Davide Strangis , generalsekreterare i CPMR, uppmärksammade Region Östergötlands aktiva engagemang i CPMR och Östersjöregionens viktiga roll i EU: ”The Baltic Sea region has often been ahead of the European debate”. Session om Sammanhållningspolitiken (SHP) Jorge Nunes , sakkunnig om sammanhållningspolitik på CPMR-sekretariatet, inledde med en observation: de nordiska regeringarna är några

av de mest centralistiska i EU samtidigt som de nordiska regionerna är några av de mest engagerade för SHP.

Kommissionen lovade ursprungligen regionerna medel, man började öronmärka. Men, i nuläget är det ännu oklart om vad regionerna i slutändan får. Samtidigt handlar debatten nu också om inriktning, flexibilitet, anpassning och hur politiken bör fungera i praktiken.

Bland de viktigaste frågorna som togs upp fanns delad förvaltning, partnerskapsprincipen, styrning på flera nivåer, regionalt deltagande i utformningen och genomförandet av planer, territoriella strategier, klimat- och grön omställning samt den framtida genomförandemodellen.

Idéen är 27 nationella partnerskapsplaner: shared management kan nu i praktiken innebära att det sker med 1 nationell myndighet, inga garantier för öronmärkning av medel för särskilda regionkategorier och de kategorier som omnämns har otydliga definitioner.

”Vi har efterfrågat bättre indikatorer som knyter an till de problem som regionerna har.”

Hanna Honkamäkilä, exekutiv sekreterare för Östra och Norra Finland,

I Finland kommer regeringen i slutet av maj att presentera ett ramverk för hur arbetet ska gå till. Regionerna ingår inte i den konstellationen.

”We are not playing the game, we are watching it”

Hanna Honkamäkilä menade att regionala säkerhetsnivåer skulle medföra klarhet, så att man vet ungefär vad det medför i termer av finansiering.

Thomas Högman, senior rådgivare Region Gävleborg, betonade att regionala anslag är av avgörande betydelse. Om finansieringen är platsbaserad krävs regionala planer och prioriteringar; utan anslag riskerar de regionala avdelningarna att förlora sin relevans. Högman underströk också att ändrade tidsplaner innebär korta tidsfrister för regionerna, och att regionerna måste involveras framöver, med tilldelade medel och möjlighet att sätta prioriteringar.

Jorge Nunes avslutade med att påminna om att SHP:en har använts varje gång som EU behöver medel till något. Budgetnivån ligger fast men kraven och användningsområdena ökar, och utifrån den aktuella problembilden så flyter medlen dit. Nunes medskick handlar om att bistå med exempel på vad som skulle ske ifall programmen inte var där, för att kunna bygga upp evidens på effekter av att det stoppas.

Nu handlar det om att approacha rådet.

Skapa ett narrativ varför regioner är viktiga.

Kom ihåg att kommissionen kan komma att underkänna nationella planer på kriteriet att regioner inte har involverats.

Bild. Från vänster, Rebecka Swanson, Region Östergötland, introducerar panelen bestående av Jorge Nunes, CPMR, Hanna Honkamäkilä, Thomas Högman.

Session om EU:s hamnstrategi

Jan Owe-Larsson, regionråd Region Östergötland, betonade vikten av hamnar med dubbla användningsområden, starkare multimodala och intermodala transportsystem samt att urbana noder ska inkluderas som stödmottagare inom ramen för Connecting Europe Facility (CEF).

Sari Nurro, Region Österbotten (Finland), betonade den strategiska rollen som hamnarna vid Östersjön spelar, bland annat deras betydelse för förnybar energi, havsbaserad vindkraft, militär rörlighet och isbrytningskapacitet. Hon välkomnade den ökade fokusen på militär rörlighet och välkomnade att EU:s hamnstrategi erkänner de mindre hamnarnas roll för Europas övergripande säkerhet och ger dem möjlighet att söka EU-finansiering och stöd.

Konstantinos Rigas, policy officer för hamnar, säkerhet och inre sjöfart, DG Move EU-kommissionen, lyfte behovet av bättre samordning, cybersäkerhet, militär rörlighet och stöd till hamnar som utsätts för klimatrisker och störningar, genom att framhålla att varje hamn har olika

behov och att det mest lämpliga finansieringsinstrumentet bör väljas utifrån detta.

Avslutningsvis presenterade Ola Hjärtström, ansvarig för Norrköpings hamns utveckling, de styrkor som hamnen i Norrköping har: läget i en av Sveriges viktigaste logistikregioner, nära landets demografiska centrum och med goda förbindelser till sjöss, på väg och med järnväg. Det gör Norrköpings hamn till en betydelsefull aktör för import, export, containertrafik, utbildning och logistikforskning.

Session om ny handlingsplan för Östersjöstrategin

Från statsrådsberedningen deltog Anna Hagström, tillika nationell samordnare för Östersjöstrategin, som i sitt anförande påtalade att den uppdaterade handlingsplanen lägger större tonvikt på resiliens, säkerhet, hybridhot, klimatförändringar och demografiska förändringar, samtidigt som den ger större flexibilitet att hantera nya regionala utmaningar.

Samarbete Baltic Sea Commission och North Sea Commission

Under en längre tid har de två geografiska kommissionerna samarbetet kring ståndpunkter, men även börjat genomföra gemensamma aktiviteter. I diskussionen kring gemensamma prioriteringar, lyfte företrädare de gemensamma utmaningarna som Östersjö- och Nordsjökommissionerna arbetar med, och de betonade vikten av gränsöverskridande, handlingsinriktat samarbete, befintliga strategier som EUSBSR, omsättning av ambitioner i konkreta åtgärder, resiliens som nyckelfråga – militär, samhällelig och psykisk –, att samarbetet mellan regionerna är viktigare än någonsin, att upprätthålla drivkraften med fokus på energi, transport och maritima frågor, liksom kopplingen till det europeiska Arktis.

Årets årsmöte inleddes i Linköping och avslutades i Norrköping.

Bild. Ett känt landmärke i Linköping: staty av Tage Danielsson.

Reserapport

<i>Deltagare (namn, befattning, avdelning, förvaltning)</i> Ett flertal, däribland: Meit Fohlin, regionstyrelsens ordförande Filip Reinhag, regionråd Lise Langseth, förvaltningsdirektör Lars Thomsson, energisamordnare regionstyrelseförvaltningen
<i>Möte, datum, plats, eventuell länk</i> CPMR Political Bureau, den 3-4 juni 2026, Visby, Sverige
<i>Nätverk/sammanhang</i> Conference of peripheral maritime regions (CPMR) CPMR political bureau motsvarar organisationens styrelse. Region Gotland stod värd för mötet, som samlade uppemot 50 tillresta deltagare, därtill ett antal deltagare från Region Gotland och Gotland.
<i>Finansiering (t.ex. EU projekt, extern finansiering, stöd internationella strategin)</i> Värdskapet har ett beslut om budget à 730 000 kr.
<i>Beskrivning</i> Här finns en sammanfattning av de teman som diskuterades den 3 juni kring vattenresiliens. Dag 1, den 3/6: Tema <i>Implementering, samordning och finansiering för att stärka EU:s vattenresiliens.</i> Ett år efter lanseringen är stärkt vattenresiliens en av EU:s främsta prioriteringar, men det finns ett tydligt implementeringsgap: utmaningen ligger i genomförandet, inte i brist på strategier eller lagstiftning. Politisk ambition räcker inte – det krävs mer samarbete, samordning och finansiering för att överbrygga klyftan mellan ambition och handling. Regionerna belyser konkreta utmaningar: I Andalucien skapar skyfall och lokal torka osäkerhet för jordbruket, som förser hela Europa med grönsaker, och regionen saknar kapacitet och finansiering för att hantera situationen. Emilia-Romagna har sedan 2023 investerat i "<i>cambio di passo</i>" (stegvis förändring) med samordnade insatser och en governance-modell där 25 regioner ingår i en allians för vattenresiliens – nästa möte hålls i Bologna. Här betonas behovet av stärkt samarbete, då lösningarna inte kan vara enbart lokala, och att vattenresiliens måste integreras i EU:s nästa budget för

att mobilisera nationella aktörer. På **Gotland** är vattenfrågan central för totalförsvaret av Sverige, NATO och Europa, men låga löner gör det svårt att höja vattenavgifter till den nivå som krävs för nödvändiga investeringar. Därför efterfrågas EU-finansiering för att säkra hållbara vattensystem.

Från **statsrådsberedningen** lyftes den makroregionala strategin för Östersjön fram, med en nyligen uppdaterad handlingsplan som fokuserar på resiliens och beredskap, kapacitetsbyggnad och cirkulär ekonomi samt skydd av vattenresurser och ekologisk stabilitet. Rapporten från Niinistö understryker att alla nivåer – lokal, regional, nationell och EU-nivå – måste samarbeta för att stärka implementeringen.

I diskussionen lyftes även frågor som prissättning av vatten, effektivitet, investeringskostnader och vattenbesparing fram, liksom vikten av att lokal- och regional nivå ges större roller som centrala aktörer med deltagande och ansvarstagande. Vatten ses som en publik vara som ska vara tillgänglig för alla, inte en marknadsfråga.

Förväntningarna på EU inkluderar tydligare krav på nationell nivå för vattenresiliens, systematisk uppföljning av EU:s ramverk så att resultaten syns, skydd av vattenkällor mot föroreningar som PFAS, medicinrester och kemikalier, samt finansiering för att möjliggöra regionalt genomförande.

Dag 2 CPMR Political Bureau

Här följer en sammanfattning av diskussionerna den 4 juni.

CPMR Political Bureau sammanträder 2-3 gånger per år fysiskt, med möjlighet till digitala möten däremellan. Fokus vid det här mötet var att debattera 3 tematiska områden med framtagna underlag inom 3 områden med ståndpunkter. Samtliga underlag godkändes. De kommer att fastställas på CPMR Generalförsamling i Stavanger i november 2026. Därtill presenterade de geografiska kommissionerna sina prioriteringar, det diskuterades utvidgning av antal sakportföljer i Political Bureau och anställningsprocess för den framtida generalsekreteraren.

Här följer en kort sammanfattning av respektive tematisk diskussion.

Bild. Traditionenligt togs det en gruppbild.

I inledningstalet tog **Meit Fohlin** upp vikten av samarbete inom CPMR-nätverket som en viktig plattform för regionerna att utbyta kunskap, driva sina frågor och bidra till att forma EU:s politik. Hon betonade regionernas centrala roll när det gäller att förverkliga europeiska prioriteringar och konstaterade: ”Vi måste komma ihåg att våra regionala erfarenheter är ovärderliga. Det är nämligen på regional och lokal nivå som all strategisk planering och alla sammanlänkade prioriteringar i slutändan måste förverkligas.”

Lise Langseth lyfte utmaningar kring vattenförsörjning, behov av avsaltningsanläggning i Visby, och hur Gotland investerar hållbart även i service till medborgare, med bland annat en ny simhall i Visby där vi samlar upp regnvatten från taket i en stor tank för att vattna fotbollsplanen bredvid byggnaden. Ett annat exempel är Romas idrottshall där vi planerar att spola toaletterna med regnvatten.

Sofie Eriksson, MEP (member of the the European Parliament) svensk ledamot i Europaparlamentet för Socialdemokraterna, sa i sitt anförande att regionerna måste ges en central roll i sammanhållningspolitiken, med investeringar som stödjer deras unika utmaningar. Här handlar det även om regioner med strukturella problem eller glesa områden.

Session Klimatresiliens

Elina Bardram, direktör på DG CLIMA EU-kommissionen, inledde diskussionen med att slå an en allvarlig ton. Kostnaderna för enbart

skogsbränder uppgår till 40–50 miljarder, samtidigt som geopolitisk turbulens och klimatpolitiken sammanfaller och kräver en moderniserad ekonomi, konkurrenskraft, energisäkerhet och oberoende. Centrala initiativ inkluderar bland annat Preparedness Union Strategy, EU Competitiveness Compass, långtidsbudgeten, Vision for Agriculture and Food, Water Resilience Strategy, samt verktyg som Climateviewer och lokal kustanpassning genom EU Adaptation Strategy, Water Resilience Strategy och Ocean Pact.

EU:s mission för klimatanpassning engagerar 300 lokala myndigheter i att förstå klimatrisker, utveckla färdplaner och implementera innovativa lösningar. För att förbli relevanta måste politiken samordnas, allianser stärkas och ekonomin anpassas utifrån de geopolitiska och klimatmässiga realiteterna.

En representant från Kotka hamn i Finland medverkade. Hamnen har i sig gjort omfattande investeringar, men det är framför allt fartygens utsläpp som har störst påverkan. Framtida bränslen, som LNG, elektrisk laddning, hybrid- och gaslösningar, tillsammans med energieffektiviserande åtgärder som solpaneler, är centrala, men höga kostnader försvårar möjligheten att gå före. En stor utmaning är att omsätta investeringar i nödvändig infrastruktur. För att accelerera energiomställningen behöver hamnen attrahera nyckelaktörer, vilket kräver stöd från EU för nyckelinvesteringar.

Kotka har inte drabbats av torka eller skyfall eller kraftiga vindstormar. Däremot är vintrarna mer oförutsägbara, vilket ställer till det.

EU:s hamnstrategi är bra men de nationella myndigheternas arbete för att hantera klimatriskerna är ganska fragmenterat.

Kalabrien betonade vikten av att gå från reaktiva åtgärder till proaktiv planering, med operativ kapacitet och en central roll för regionerna i styrningsstrukturen, samt mer flexibla EU-finansieringslösningar bortom tidsbegränsade kampanjer.

Région Sud (fransk region) lyfte fram försäkringsfrågan och riskdelning som ett område där CPMR bör engageras mer.

Apulien (italiensk region) pekade på att ett hinder för omställningen är att rederierna inte vågar eller vill gå över till elektrisk drift eller turbingas.

Nord-Holland underströk att regioner också är riskägare och därför stödjer klimatreiliens på EU-nivå, men att stödet måste nå även regionerna, inte enbart den nationella nivån. De saknar integration mellan olika områden som markanvändning, klimat och vatten, och efterfrågar starkare mandat för riskbedömning samt långsiktiga ramverk för regional planering, då korta projektperioder (som 3 år) försvårar långsiktigt arbete.

Kommissionen avrundade med att betona behovet av flernivåsamverkan, men påpekade att detta också beror på medlemsländernas vilja. Man uppmuntrade till ökad samverkan mellan regioner kring havsbassängerna (alltså Östersjön, Nordsjön, Medelhavet etc.).

Session Energisäkerhet

Diskussionen handlade om Europas energiomställning ur ett territoriellt perspektiv, med särskild fokus på energisäkerhet i elektrifieringens tidsålder.

Caspar Hobhouse, EU Institute for Security Studies, menade att energisäkerheten förändras, och frågan om oberoende påverkar både utbud och efterfrågan, som behöver stärkas genom bättre sammanlänkning.

När det gäller fysisk säkerhet är energiinfrastrukturen, särskilt kablar på havsbotten, primära måltavlor – hela samhället och ö-samhällen är särskilt sårbara. Välorganiserade grupper genomför attacker i vågor, inte minst i Östersjöområdet, och frågan är hur vi kan förbereda oss, särskilt för öar som är extra exponerade.

Det civila och militära samarbetet är avgörande, då det militära är beroende av det civila. En resilient energiinfrastruktur gynnar båda sektorer, och en central fråga är hur man ska kunna operera i isolering.

Lars Thomsson, Region Gotland, hakade i sitt anförande på och menade att energiinfrastrukturen måste utformas i samklang med det militära, så att vi kan klara av ö-drift även utan kablar. Fyra centrala funktioner måste samexistera på Gotland: försvar, cementtillverkning, CCS (koldioxidinfångning) och färjetrafik. Utmaningen är att utbyggnaden av förnybar energi just nu står stilla. På lång sikt bör Gotland utvecklas till en vätgashub för att kunna producera eget e-bränsle.

Bland andra inlägg i diskussionen kom frågor upp kring konkurrenskraft och investeringsbehoven i EU i förhållande till USA och Kina, Tysklands långsiktiga energipolitik som kan påverka hela Europas industriella kapacitet, behov av flera energikällor och att lösningar inte finns enbart i en källa.

Session om EU:s framtida budget

Här deltog Regeringskansliet genom Carl-Johan Klint. Sverige välkomnar kommissionens förslag, särskilt reformerna, och betonar vikten av att hålla nere budgeten, men efterfrågar också tydlighet och en stark fokus på den gröna och digitala omställningen. NRPP (Nationell-Regionalt Partnerskapsplan) måste omfatta även glesa regioner, vilket dock ännu inte speglas i allokeringen.

Sverige har redan engagerat fem nationella myndigheter i förberedelserna och tillämpat partnerskapsprincipen genom att bjuda in regionerna att bidra med sina synpunkter. Nationella och regionala inspel kommer att beaktas i utformningen av den svenska NRPP. Regionerna har fått möjlighet att lämna sina åsikter, och under hösten kommer en skriftlig remissomgång att genomföras. Regeringen möter dessutom regionerna tre gånger per år, varför regeringens bild av regionernas önskemål är klar. Ännu är det dock oklart vilket departement som kommer att ansvara för genomförandet av NRPP. För Sverige förblir partnerskapsprincipen en hörnsten.

Raquel Garcia Hermida Van der Valle, MEP från Spanien, ansåg att R:et i NRPP verkar vara osynligt i flera medlemsstater (R:et står för Regional). Det behövs starka principer om att inte lämna någon på efterkälken. Det gäller samtliga regioner.

Därför finns behov av att stärka de regionala nivåerna och även civilsamhällets roller i utformningen av NRPP:erna. Det handlar inte om en ideologisk ståndpunkt, utan en fråga om att ifall vi inte involverar regionerna kommer vi hamna i samma situation som med RFF (recovery and resilience facility, under pandemin) där medlen kom ut men det finns mycket kritik just från regional nivå kring dess effekter.

Van der Valle var övertygad om att det kommer bli långa förhandlingar.

Medlemmarna i CPMR ansåg att det är viktigt att fortsätta med smart specialisering och platsbaserad utveckling, och att det är viktigt att i förhandlingarna mjuka upp förslaget från kommissionen, då strukturfonderna är så avgörande för regionernas utveckling, sammanhållning och välmående.

Inre angelägenheter för CPMR

Political Bureau diskuterade ett förslag om att utvidga antalet portföljer till 8 stycken, från i nuläget 6, då klimat- och energifrågorna är omfattande och tidskrävande och behöver delas upp i fler portföljer.

Frågor i diskussionen handlade om ifall CPMR har kapacitet att driva 8 sakportföljer och vilka krav som faller ut av det. Inget beslut fattades.

Bild. Vädret var på sin bästa sida med behagliga temperaturer. Den 3 juni var det guidning av världsarvet.

Budget och kostnader för värdskapet

Enligt beslut i RS 2025/1232 den 18 juni 2025 om budget à 700 000 kr.

Kostnaderna för värdskapet har uppgått till totalt sett 580 000 kr per den 30 juni 2026.

Reserapport

<i>Deltagare (namn, befattning, avdelning, förvaltning)</i> Filip Reinhag, regionråd och ordförande i CPMR Roland Engkvist, regionstyrelseförvaltningen
<i>Möte, datum, plats, eventuell länk</i> 9-11 juni 2026 Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR Atlantic Arc general Assembly
<i>Nätverk/ sammanhang</i> Conference of Peripheral Maritime Regions, ett av Region Gotlands prioriterade internationella nätverk.
<i>Finansiering (t.ex. EU projekt, extern finansiering, stöd internationella strategin)</i> Egen finansiering
<i>Beskrivning</i> Samtliga deltagare kom in på det symboliska värdet av att årsmötet (general assembly) i CPMR Atlantic Arc ägde rum för första gången utanför ett EU-land. Samarbetet med Québec löpte som en röd tråd genom hela programmet. Konferensen lyfte fram det allt djupare samarbetet mellan Québec och de europeiska Atlantregionerna och EU, särskilt inom områden som den blå ekonomin, energiomställningen, hamnutveckling, maritima frågor och bevarande av ekosystem. Denna samstämmighet med EU:s maritima strategi understryker det gemensamma engagemanget för innovation, internationellt samarbete och hantering av gemensamma utmaningar genom gemensamma insatser. De viktigaste resultaten under detta evenemang var: • Ett stärkt transatlantiskt samarbete i ett oroligt geopolitiskt läge, inom olika områden såsom hamnar, den blå ekonomin, ekonomisk resiliens, energi och lokal demokrati; • En strukturerad dialog med Fernando Sampedro, Spaniens statssekreterare för EU-frågor, och Europeiska kommissionen om riktlinjerna för den framtida makroregionen Atlanten;

- Lanseringen av Innovate Atlantic, ett nytt finansieringsinstrument för att stödja framtida flaggskeppsprojekt med ursprung i den atlantiska makroregionen;
- Godkännandet av CPMR AA's slutdeklaration 2026;
- Godkännandet av ett samförståndsavtal om att utveckla AURA, en atlantisk universitetsallians;
- Godkännandet av ytterligare ett samförståndsavtal med eAtlantic Foundation för att stödja nya studier om den territoriella utvecklingen i Atlanten.

Bild. Filip Reinbåg i samtal med Reka Rožsavalgyi, DG Regio om makroregionala strategier. På bilden syns även Elise Wattrelot (längst till vänster), exekutiv sekreterare på CPMR Atlantic Arc, och Davide Strangis (längst till höger), tf generalsekreterare CPMR.

En huvudfokus under evenemanget var EU:s beslut från 2025 att ta fram en makroregional strategi för Atlanten, vilket länge varit ett mål för CRPM AA. Strategin syftar till att stärka de atlantiska regionernas roll, inte som perifera områden utan som portar till världen, och därigenom främja återhämtningsförmåga från ekonomiska påfrestningar och ekonomisk utveckling. Den syftar till att nyttja befintliga strukturer och finansiella instrument för att ta itu med gemensamma utmaningar, såsom cirkulär ekonomi, återindustrialisering, tillgänglighet, infrastruktur och energinät. Strategin betonar också vikten av regionala och territoriella tillvägagångssätt,

vilket säkerställer att regionerna kan sammanföra aktörer och effektivt mobilisera EU-medel.

Dialogen mellan EU och den kanadensiska provinsen Québec exemplifierar den internationella dimensionen av denna strategi, där Québec fungerar som en nyckelpartner i det transatlantiska samarbetet. Strategin är tänkt som ett initiativ som bygger uppifrån och ned, med utgångspunkt i den politiska viljan hos de fyra EU-medlemsstaterna (Irland, Frankrike, Spanien och Portugal), samtidigt som den förblir öppen för utvidgning för fler medlemsländer, vilket framgår av Norges inkludering i EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR). Styrningsmodellen kommer att anpassas till andra makroregionala strategier, med tonvikt på samarbete mellan flera intressenter, ledarskap och inkluderande deltagande, inklusive ungdomars engagemang.

Québecs anpassning till EU-lagstiftning, särskilt inom konsumentskydd och teknik, återspeglar ett gemensamt åtagande att överleva och anpassa sig till i en franskspråkig kontext. Québec har en ökande befolkning men delar samma demografiska utmaningar som de flesta europeiska länder med en åldrande befolkning, därtill en utmaning för invandrare att lära sig 2 språk: engelska och franska.

Allianser och nätverk, såsom AURA (Atlantic Region University Alliance) och ENLIGHT (som även Region Gotland är delaktig i), underströks som vitala för att sälja in unik expertis till EU-institutioner och främja samarbete.

CETA-avtalet (frihandelsavtal mellan Kanada och EU) nämndes som en framgång, med ökande export och fördelar för sektorer som teknik. De kommande makroregionala dagarna i Bryssel (8–9 juli) kommer att driva dessa diskussioner vidare, med målet att befästa en gemensam vision och praktiska steg för genomförande.

Bild. Evenemanget fokuserade också på hamnutveckling och stadsplanering, där frågor om omvandling och tillgängliggörande av hamnen för invånarna, tillsammans med hamnarnas roll för ett hållbart transportsystem och konkurrenskraft, var de frågor som diskuterades. Bilden visar en allmän badplats belägen i hamnen i Québec.

Hamnarna i Québec, Bilbao, Santander och Bordeaux deltog i sessionen om hamnarnas betydelse och deras representanter bidrog därmed till att förstärka kontakterna mellan europeiska och nordamerikanska atlantiska hamnar.

Inkomna inbjudningar till internationella konferenser och möten i Sverige och utomlands

UBC Round table seminar - Atlantic Euro-Atlantic dominion Maris Baltici Multidimensional security threats in the Baltic Sea basin, den 1 december 2026, Gdansk, Polen

En inbjudan förmedlad via UBC som är en medarrangör, där huvudarrangören är College of Eastern Europe med säte i Wrocław. Evenemanget kommer att samla experter, representanter från lokalregeringar, diplomater, militärpraktiker, ledare för civilsamhället och ukrainska partners för att utbyta praktiska lösningar för att hantera hybrida, kognitiva, cyber- och infrastrukturrelaterade hot. Seminariet kommer fokusera på 3 samtalsteman: Ryssland som ett grundläggande hot i regionen (fallstudier), lärdomar från Ukraina, och kunskap från Norden. Diskussionen kommer att fokusera på praktiska lösningar och rekommendationer för offentliga aktörer (centrala och lokala) samt civila aktörer baserat på ett helhetsperspektiv på samhället och regeringen (delning av bästa praxis och kunskap). Även om temat är relevant så kan Region Gotland diskutera frågorna inom ramen för andra fora nationellt och internationellt.

Region Gotland prioriterar ej att delta

54th CPMR GENERAL ASSEMBLY, den 18-20 november 2026, Stavanger, Norge

Generalförsamlingen är CPMR:s motsvarighet till ett årsmöte, organisationens högsta beslutande organ. CPMR är ett prioriterat internationellt nätverk enligt Region Gotlands internationella strategi. Region Gotland är med i 2 av organisationens geografiska kommissioner, Ö-kommissionen och Östersjökommissionen. Regionrådet Filip Reinhag är organisationens ordförande sedan 2024.

Region Gotland prioriterar att delta.

CPMR BSC seminarium, den 13 oktober 2026, Bryssel, Belgien

En personlig inbjudan inom ramen för ordförandeskapet i CPMR. Deltagandet avser ett seminarium som äger rum under EU Week of Cities and Regions och arrangeras på temat "Strong regions, strong Europe" med Östersjöstrategin. Andra åtaganden förhindrar ett deltagande.

Region Gotland prioriterar ej att delta.

Cohesion Alliance seminarium, den 14 oktober 2026, Bryssel, Belgien

En personlig inbjudan till ordförande i CPMR att delta i det årliga mötet i Cohesion Alliance, som äger rum under EU Week of Cities and Regions. Cohesion Alliance är en gemensam rörelse som samlar mer än 12 000 likasinnade representanter från städer och regioner och deras nätverk och representanter från civilsamhället. Cohesion Alliance förespråkar

sammanhållning som ett grundläggande värde i EU och argumenterar för en stark sammanhållningspolitik efter 2027.
Andra åtaganden förhindrar ett deltagande.

Region Gotland prioriterar ej att delta.

Hansefest Neuss, den 20 september 2026, Neuss, Tyskland

En inbjudan till Hansestaden Neuss årliga Hansefest. Region Gotland deltar vid Hansedagar och i kommissionsmöten i Hansan där Region Gotland representerar Sverige.

Region Gotland prioriterar ej att delta.

AER Summer Academy 2026 – No Generation Left Behind, den 17-18 september 2026, Coma-ruga, Spanien

Association of European Regions (AER) är en medlemsorganisation för regioner i EU. Inbjudan är till en konferens som handlar om hur man möter dagens sociala, ekonomiska och miljömässiga behov samtidigt som man skyddar framtida generationers möjligheter och välbefinnande. Programmet och temat är relevanta för Region Gotland. Det är frågor som diskuteras i de nätverk som Region Gotland är medlem i.

Region Gotland prioriterar ej att delta.

Aktiviteter inom ramen för ordförandeskapet i CPMR

Under perioden 1 april till den 30 juni 2026 har följande aktiviteter ägt rum:

- CPMR Task Force meeting on membership fees, digitalt, de 8 april
- CPMR Event on the next MFF in the European Parliament, den 22 april, Bryssel, Belgien
- CPMR Island Commission General Assembly, den 28-30 april, Cagliari, Italien
- CPMR Task force meeting on membership fees, digitalt, den 30 april
- CPMR Task force meeting on membership fees, digitalt, den 18 maj
- CPMR möte med svenska gruppen, digitalt, den 1 juni
- CPMR Political Bureau, den 3-4 juni, Visby, Sverige
- CPMR Atlantic Arc General Assembly, den 8-10 juni, Québec, Kanada
- Högnivåkonferens för EU:s ö- och kustkommuniteter, den 26 juni, Cypern

Övrigt från de internationella nätverken

UBC Planning Cities arrangerar seminarium 29/9–2/10, Elblag, Polen

Planning Cities Commission seminar in Elblag – Union of the Baltic Cities

I takt med att livsstilen i städerna fortsätter att förändras och shoppingvanorna utvecklas konkurrerar de offentliga utrymmena med antingen köpcentrum eller digitala alternativ, och stadskärnorna omformas på nya och oväntade sätt.

Seminariet kommer att erbjuda diskussioner, möjligheter att utbyta erfarenheter, praktiska insikter och möjligheter till nätverkande.

Anmälan är nu öppen och pågår fram till den 4 september. Från Gotland avser TSF medverka i seminariet.

OWHC – anmälan öppen till 29th General Assembly of the Organization of World Heritage Cities

Världskongresserna för Organisationen för världsarvsstäder (OVPM), som anordnas vartannat år, är viktiga tillfällen för utbyte, arbete och beslutsfattande som samlar alla medlemmar.

Den 18:e kongressen i Marrakech kommer att bestå av två huvuddelar:

Symposiet, där OVPM:s nya stadsutvecklingsprojekt för historiska stadskärnor kommer att presenteras. Detta program är resultatet av flera års intensivt arbete utfört av medlemsstäderna. Det utgör ett originellt och specifikt bidrag från OVPM.

Den 29:e *generalförsamlingen* för OVPM:s medlemmar, där medlemsstäderna ska fatta beslut om handlingsplanen och budgeten för de kommande åren.

Region Gotland kommer delta med förtroendevald och sakkunnig.

Rapport från Gammalsvenskby januari–april 2026

Gammalsvenskby firade 244 år den 1 maj

Byn grundades av dagösvenskar 1782 intill floden Dnipro. Byn har flera gånger utsatts för ockupation, förtryck och förstörelse, men har rest sig upp ur askan varje gång. Innan kriget brukade byborna fira årsdagen med tal, musik och i skymningen tändes en valborgseld. Innan Rysslands invasion 2022 hade byn ungefär 2 300 invånare från flera olika länder, men alla är stolta över byns ursprung och att de idag, tillsammans, är ukrainare. Många längtar tillbaka till sin vackra by. Gammalsvenskby/Zmijivka utsågs, strax innan kriget, till Ukrainas andra vackraste by. Byn låg vackert längs floden med sina kyrkor, park med pilträd och en lummig badvik med badbrygga, med möjlighet både till bad och fiske.

Nuläge

Gammalsvenskby (Zmijivka) är i stort sett helt ödelagd till följd av Rysslands pågående krig i Ukraina. Endast två personer finns kvar i byn, de vägrar evakueras trots att den ryska armén fortsätter terrorbombningar och minerar vägarna in till byn, vilket gör hjälparbete nästintill omöjligt. Rysslands armé kontrollerar området på andra sidan floden, 4 km från byn.

Ryska attacker riktas dagligen mot omgivande byar med drönare, MLRS-beskjutning och luftvärnsgranater. Energiförsörjning, mobilmaster och annan infrastruktur är återkommande mål. Internet och kommunikation är tidvis nästintill obefintliga i området.

Internflyktingarnas situation

Merparten av byborna, uppskattningsvis 900 personer, har flytt och lever som internflyktingar i närliggande samhällen och städer, bland annat i Kryvyi Rih, Novoraisk och Velyka Oleksandrivka.

De har bosatt sig tillfälligt i lånade eller hyrda hus och lägenheter, ofta med begränsad tillgång till el och vatten. Med tiden har dessa tillfälliga lösningar blivit halvpermanenta hem. Det finns i nuläget inge att återvända till, då deras ursprungliga hem och ägodelar är förstörda.

Situationen förvärras ytterligare av ett återkommande mönster:

välgörenhetsorganisationer hjälper till att reparera de tillfälliga bostäderna, men när renoveringen är klar väljer fastighetsägarna ofta att be flyktingarna lämna eller planera att sälja fastigheten. Det lämnar internflyktingarna i ännu större ovisshet och stress, i praktiken ständigt redo att flytta igen.

Äldre, som inte kan arbeta eller/och har vårdbehov och mindre bemedlade barnfamiljer från frontlinjeområden är särskilt utsatta. En lösning som lyfts fram av byborna själva är en modulby som skulle kunna ge mer stabila och skyddade förhållanden.

Insatser till internflyktingar

Föreningen Svenskbyborna har under perioden genomfört två större insatsresor från Sverige, i januari respektive april. Hjälpens organiseras i nära samarbete med byns församlingar, Beryslav City Military Administration och den ideella stiftelsen The Heritage and Revival Fund of Gammalsvenskby. Regelverket för att ta in humanitär hjälp över gränsen till i Ukraina har försvårats avsevärt. T.ex måste varje kartong registreras med innehåll och vikt och registreras i det polska, elektroniska systemet SENT och ska godkännas i förväg. Föreningens insatsledare Henrik Larsson är noggrann och har sett till att föreningen anpassar sig till nya regler och har också lyckats rekrytera volontärer med behörighet för farligt gods etc. Dessa lagar kräver mycket tid och erfarenhet, vilket är svårt att klara med ideella arbetskraft.

Under perioden har två omfattande insatser från Sverige gjorts. Ett stort antal fordon fullastade med förnödenheter har levererats:

- Insamlade filtar, täcken, madrasser, inkontinensskydd, inomhustoaletter och rollatorer.
- Ett stort antal inköpta elverk och ecoflows.
- Fordon, två lastbilar, sex pickuper och 4-hjulingar, till Beryslav City Military Administration för evakuering och räddningsinsatser.

- Riktad insats finansierad av Hemvärnsrådet, via The Heritage and revival fund, till de ca 50 soldaterna från Gammalsvenskby vid fronten: elverk, ylleunderställ, tourniquets, hygienartiklar, sovsäckar och pouches.

Insatser som köpts in och delas ut i Ukraina av församlingarna.

- Träbriketter levererade till 220 hushåll för värme och matlagning under vintern.
- Hygienartiklar (schampo, tandkräm, tvål) till hushåll i Kryvyi Rih.
- Mediciner till vårdcentraler och privatpersoner.

Insatserna genomförs tack vare inköpssamarbeten med flera organisationer som Powerup Ukraine, Swedish rescuers, Snigel, Jaktia och Destination Gotland, samt generösa bidrag.

Insamling och föreläsningar

Föreningen Svenskbyborna har fortsatt sitt arbete med att samla in medel genom föreläsningar och hålla museet i Roma öppet för grupper. Många initiativ har tagits av privatpersoner och organisationer, bland annat födelsedagsinsamlingar.

I början av året fick föreningen 500 000 kronor från Hemvärnsrådet för att stötta Gammalsvenskbys soldater. Därutöver har Visby stift och ett antal privatpersoner gjort betydande donationer.

I april besökte Malcolm Dixelius Gotland och föreläste tillsammans med Sofia Hoas från föreningen. Dixelius visade den film han spelade in i byn som Rysslandskorrespondent 1983, nu restaurerad och visad för en bred publik för första gången sedan originalinslaget i Aktuellt. Filmen kommer att göras tillgänglig på föreningens hemsida.

I maj höll Sofia Hoas och Jörgen Hedman en föreläsning på en pubkväll i Estniska huset i Stockholm, arrangerad av Nuckö-Rickuls hembygdsförening och Svenska odlings vänner.

Tjelvarskolan, förskoleklass till årskurs 6, arrangerade ett solidaritetskafé i april. Engagemanget är fortsatt stort och avgörande för att stödet till byborna ska kunna fortsätta.

Invigning av minnesplakett i Trelleborg

I mars invigdes en minnesplakett i Trelleborgs hamn till minne av att Gammalsvenskbys bybor anlände till Sverige 1929, på initiativ av stadsarkitekten och föreningen. Plaketten är ett viktigt bidrag till bevarandet av minnet av byns historia och dess unika koppling till Sverige.

Kungabesöket i Lviv

Sveriges kung Carl XVI Gustaf besökte Lviv för att visa sitt stöd för Ukraina och träffade president Zelensky. På eget initiativ önskade kungen också träffa representanter från Gammalsvenskby. Lilja Malmas, Roman Mykhaltsov och Nina Knutas fick möjligheten att träffa honom i hela 40 minuter och berätta om det aktuella läget och de planerade framtida insatserna.

Vi är djupt stolta och tacksamma över att kungaparet visar ett sådant engagemang för byn och dess invånare.

Projekt ICLD – Region Gotland och Beryslav

Region Gotland har drivit ett projekt med Beryslav City Military administration, finansierat av ICLD (Internationellt Centrum för Lokal Demokrati). Projektet har fokuserat på vad som krävs för att unga ska vilja återvända till Beryslav och Zmijivka efter kriget, parallellt med Gotlands arbete kring hur man kan få unga att stanna på eller återvända till Gotland och Roma.

I januari besökte en delegation från Beryslav Gotland och genomförde flera studiebesök. Ett Memorandum of Agreement undertecknades mellan parterna.

Tyvärr läggs ICLD ner och projektet avslutas i förtid. Nya medel har dock sökts hos Svenska institutet för att fortsätta arbeta med demokrati, framtid, ungdomar, landsbygdsutveckling och EU-inträde. Peter Knutas har varit projektledare.

Projekt Kulturarv & Framtid

I april beviljades Gotlands Museum 10 miljoner för ett treårigt projekt finansierat av regeringen genom Utrikesdepartementet. Projektet genomförs i nära samarbete med Föreningen Svenskyborna, Beryslav City Military Administration, The Heritage and Revival Fund of Gammalsvenskby och byns församlingar.

Målet är att på sikt återuppbygga Gammalsvenskby. Genom att fokusera på att återställa kulturarvet och stärka gemenskapen bland byborna syftar projektet till att skapa framtidstro och hopp under dessa svåra tider.

Detta projekt möjliggör också att få en bättre kontinuitet och system för den akuta nödhjälpen.

Nyckelaktiviteter:

- Återuppbyggnadsplan med delaktighet av experter och bybor, baserad på den kulturmiljöplan Gotlands Museum upprättade 2024
- Etablering av en modulby för att ge skydd och gemenskap för de ca 900 internflyktingarna, och bevara bygemenskapen och den kulturella identiteten
- Nödhjälp och grundläggande behov till de mest utsatta, särskilt barn och äldre: värme, sjukvård och hygienartiklar
- Kulturhistoriska aktiviteter och sommarläger för barn och unga för att stärka identitet och bevara det gemensamma kulturarvet
- Digital plattform för rapportering och kommunikation av projektets framsteg

Redan i sommar kommer 50 av Gammalsvenskbys barn att få möjlighet att delta i ett sommarläger i västra Ukraina.

Nya böcker på gång

I sommar kommer en ny bok om Svenskbyborna som kom till Jönköpingstrakten ut, skriven av Jörgen Hedman. Och en engelsk översättning av Jörgen Hedmans Historien om Gammalsvenskby kommer till hösten.

Medial uppmärksamhet

Under perioden har ett flertal reportage om Gammalsvenskby publicerats, bland annat i Hemvärnstimningen, SVT och Kustbon. Det mediala intresset bidrar till att hålla byns situation levande i den allmänna debatten och till att attrahera nya givare och samarbetspartners.

Tack för ert engagemang och stöd!

Tillsammans är vi starka. Slava Ukraini!

Sofia Hoas 260509

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-08-06

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör